

Raadsnota

Raadsvergadering de dato

Onderwerp: Vaststellen Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg

Aan de gemeenteraad,

1. Doel, Samenvatting en Advies van het raadsvoorstel

De Raad wordt gevraagd om de Visie Vrijetijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 (Visie VTE ZL) vast te stellen. Het is een gezamenlijke ruimtelijk-economische visie op het gebied van de vrijetijdseconomie, opgesteld door de 16 gemeenten in Zuid-Limburg in samenwerking met Provincie Limburg, Visit Zuid-Limburg, Maastricht Marketing, Recron, Koninklijke Horeca Nederland en de Natuur- en Milieufederatie Limburg. De vrijetijdseconomie wordt ook wel gastvrijheidseconomie genoemd en gaat zowel over verblijfstoerisme als over (dag)recreatie, en zowel over toeristen als recreanten (de eigen inwoners). De vrijetijdseconomie staat bekend om zijn hoge dynamiek. Trends en ontwikkelingen van buitenaf hebben veel invloed op de sector en de behoeften en verwachtingen van gasten. Zo zijn, in de huidige wereld van overvloed, toeristen en recreanten steeds meer op zoek naar beleving en betekenis en lopen de verwachtingen van verschillende doelgroepen steeds verder uiteen. Om op deze trends en ontwikkelingen in te kunnen spelen, zijn in deze visie de Zuid-Limburgse opgaven voor de vrijetijdseconomie gedefinieerd, een gezamenlijke ambitie benoemd en is de gezamenlijke strategie bepaald. Deze visie is richtinggevend voor het (gezamenlijke) beleid voor de vrijetijdseconomie in Zuid-Limburg.

Visie & ambitie

De Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg is daarmee gericht op het toekomstbestendig maken van de bestemming Zuid-Limburg. De visie voor de toekomst luidt:

Een toekomstbestendige bestemming Zuid-Limburg is een bestemming, waarin:

- toerisme blijft bijdragen aan duurzame economische structuurversterking van de regio;
- kwalitatieve groei boven kwantitatieve groei gaat;
- landschappelijke en stedelijke kwaliteiten elkaar versterken;
- de vrijetijdseconomie helpt om natuur en landschap te ontwikkelen;
- inwoners en gasten heel Zuid-Limburg kunnen beleven.

We willen dat onze gasten en bewoners geraakt worden door de bijzondere verhalen van Zuid-Limburg, zich daarmee verbonden voelen en Zuid-Limburg écht beleven.

Beslispunt

De Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg, waarin is verwoord hoe de 16 Zuid-Limburgse gemeenten gezamenlijk willen werken aan een toekomstbestendige toeristisch-recreatieve bestemming Zuid-Limburg, vast te stellen.

2. Situatie / Aanleiding / Probleem

Aanleiding

Eind 2014 is door Provinciale Staten het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) vastgesteld. Een van de onderwerpen in het POL is de vrijetijdseconomie. Het plan beschrijft de Limburgse ambitie, de opgave en de hoofdlijn van de beoogde aanpak.

Begin 2016 is door de Zuid-Limburgse gemeentebesturen en Gedeputeerde Staten de 'bestuursovereenkomst regionale afspraken Zuid-Limburg' ondertekend. In 2018 is de bestuursovereenkomst geactualiseerd. De regionale afspraken gaan over de toepassing en uitwerking van het POL. De afspraken hebben betrekking op meerdere thema's, waaronder vrijetijdseconomie. In de regionale afspraken Zuid-Limburg is voor het thema vrijetijdseconomie onder meer afgesproken dat door gemeenten en Provincie gezamenlijk een Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg wordt opgesteld.

De gemeenten hebben vanaf medio 2018 een consortium van Bureau Buiten, DONA Stedenbouw en Firestarter ingehuurd voor de procesbegeleiding en het opstellen van de Visie VTE ZL. Door de 16 gemeenten in Zuid-Limburg is vervolgens, gezamenlijk met de Provincie Limburg, Visit Zuid-Limburg, Maastricht Marketing, Natuur- en Milieufederatie Limburg en het bedrijfsleven (RECRON en Koninklijke Horeca Nederland) gewerkt aan het opstellen van de Visie VTE ZL.

De Visie VTE ZL is een visie voor en door gemeenten. Vaststelling is een bevoegdheid van de raad, in dit geval alle 16 raden in de regio Zuid-Limburg. De raad wordt nu gevraagd in te stemmen met de Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg. De visie is vervolgens richtinggevend voor het (gezamenlijke) beleid op de vrijetijdseconomie in Zuid-Limburg.

Zuid-Limburgse vrijetijdseconomie

In 2018 waren er in Zuid-Limburg 21.340 banen in de toeristisch-recreatieve sector. De sector is daarmee goed voor 7,8% van het totaal aantal banen in de regio. In 2016 verbleven in totaal bijna 2,1 miljoen gasten ten minste één nacht in Zuid-Limburg. In totaal brachten zij er 6,3 miljoen nachten door. Zuid-Limburg is daarmee nationaal een van de grote en bekende toeristische bestemmingen binnen Nederland. Ook buitenlandse gasten weten Zuid-Limburg steeds beter te vinden. Kortom, de vrijetijdseconomie is van bovengemiddeld belang voor de Zuid-Limburgse economie.

Wat Zuid-Limburg als toeristisch-recreatieve bestemming uniek maakt is de nabijheid van zowel stedelijke als landschappelijke topkwaliteiten in een internationale context. De inwoner/recreant en toerist in Zuid-Limburg heeft zowel de geneugten van de stad als het land steeds binnen handbereik, en beide zijn in de basis van topkwaliteit. Het gaat om het unieke en hooggewaardeerde heuvellandschap, cultuur en het erfgoed, samen met de vele voorzieningen, steden, attracties en dingen om te doen.

Opgaven voor de vrijetijdseconomie van Zuid-Limburg

De vrijetijdseconomie staat echter bekend om zijn hoge dynamiek. Trends en ontwikkelingen van buitenaf hebben veel invloed op de sector en de behoeften en verwachtingen van de gast. Er ontstaat meer vraag naar beleving en kwaliteit en de traditionele doelgroepen verdwijnen. Dit heeft ook zijn effecten op de Zuid-Limburgse vrijetijdseconomie en in combinatie met ontwikkelingen binnen Zuid-Limburg zelf, zoals druk op het Zuid-Limburgse landschap en de verminderde vitaliteit van een deel van de verblijfsaccommodaties, brengt dit belangrijke opgaven mee voor het toekomstbestendig maken van de toeristisch-recreatieve bestemming Zuid-Limburg. Dit zijn de volgende:

1. Het managen en ontwikkelen van Zuid-Limburg als één bestemming.
2. De vrijetijdseconomie beter verbinden aan de kwaliteit van het Zuid-Limburgse landschap en vanuit de vrijetijdseconomie bijdragen aan het bewaken en verhogen van de kwaliteit van het landschap.
3. Het beter beleefbaar maken van de Zuid-Limburgse verhalen en toeristisch-recreatieve kernkwaliteiten.
4. Het aanspreken van nieuwe doelgroepen.
5. Het beter in balans brengen van de vraag naar en het aanbod van verblijfsaccommodaties, zowel kwalitatief als kwantitatief.
6. Het behouden en waar mogelijk herbestemmen van monumentale gebouwen voor de vrijetijdseconomie, waarbij een goede balans tussen vraag en aanbod uitgangspunt is.
7. Het optimaliseren van de positieve effecten van toerisme.
8. Intergemeentelijk samenwerken, gezamenlijk beleid uitvoeren en versterken van de samenwerking binnen en buiten de sector, ook in de grensregio.

3. Relatie met bestaand beleid

Middengebied

Op 11 december 2019 bent u geïnformeerd over het uitvoeringsprogramma van het Middengebied. Een van de hierin genoemde programmalijnen is “Toerisme van de toekomst”. De ambitie zoals gesteld in het strategisch actieplan Middengebied en waarop het uitvoeringsprogramma is gebaseerd, is voor een belangrijk deel gebaseerd op de ambities uit de Visie Vrijetijdseconomie. De projecten die vanuit het Middengebied voor Toerisme worden aangejaagd sluiten dan ook naadloos aan bij de ambities uit de Visie Vrijetijdseconomie.

Valkenburgs beleid

Het proces rondom de Visie Vrijetijdseconomie heeft zo’n 2 jaar in beslag genomen. Ons eigen beleid is hier dan ook ofwel in meegenomen, of wij hebben in ons nieuwe beleid rekening gehouden met de gedachtenlijn van de voorliggende visie Vrijetijdseconomie.

Hotelbeleid

Binnen het in 2019 vastgestelde hotelbeleid geven wij aan dat:

- 1) We willen werken aan kwaliteit. Hiervoor zetten wij een vitaliteitsmanager in. Dit project sluit aan op de eerste pijler (Kwaliteit) uit de visie VTE, betreffende het verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsaccommodaties. Ook in het Middengebied is het aanstellen van een vitaliteitsmanager benoemd tot één van de prioritaire projecten.
- 2) Kwaliteit van hotels staat niet op zich, we moeten kijken met een breder blikveld (*Hotelbeleid, pnt 5, pp 4-5*). maar is afhankelijk van omgevingsfactoren en marktwerking. Dit houdt in dat ons toeristisch product als geheel een stevige kwaliteitsimpuls behoeft.

Bewonersonderzoek (Besproken in het college van 19/02/2019)

De Visie Vrijetijdseconomie doet recht aan het geluid dat weerklinkt uit het bewonersonderzoek, dat de Provincie Limburg hield in het voorjaar van 2019. Hieruit is gebleken dat inwoners van Valkenburg aan de Geul toerisme steunt, er de voordelen van ziet en dat de populariteit van de gemeente hen trots maakt. Er zijn echter ook tekenen dat een deel van de inwoners overlast ervaart. Voor het Heuvelland geldt dat er een disbalans dreigt tussen leefbaarheid en economie. De Visie Vrijetijdseconomie zet in op kwalitatieve groei en een gezonde balans tussen mens, milieu en economie.

Visie toerisme voor Valkenburg aan de Geul: het goede leven in de 21^e eeuw (Kennis van genomen op 18/12/2017)

De Visie Vrijetijdseconomie onderkent de onder druk staande balans tussen mens, milieu en economie zoals wij die zelf ook in onze eigen visie “Het goede leven in de 21^e eeuw” omschrijven. Ook hierin geven we de uniciteit van ons landschap aan en de verbondenheid met de Zuid-Limburgse wijze van leven. Ook de Visie Vrijetijdseconomie onderschrijft het belang van het behoud van ons landschap en de wijze waarop wij daarmee verbonden zijn.

4. Gewenst beleid en mogelijke opties

Visie en ambitie

Wat Zuid-Limburg als toeristisch-recreatieve bestemming uniek maakt is de nabijheid van zowel stedelijke als landschappelijke topkwaliteiten in een internationale context. De recreant en toerist in Zuid-Limburg heeft de voordelen van zowel de stad als het land steeds binnen handbereik. Denk hierbij aan het unieke en hooggewaardeerde heuvellandschap, de Limburgse cultuur en ons unieke erfgoed die door onze rijke geschiedenis is ontstaan. Samen met de vele voorzieningen, steden, attracties en andere bezienswaardigheden bieden wij onze gast een unieke en zeer diverse beleving. De kwaliteit van deze beleving is echter niet overal van voldoende kwaliteit. We staan samen aan de lat om ons voorzieningenniveau én de kwaliteit daarvan op pijl te houden door actief te (blijven) investeren in kwaliteitsverbetering, innovatie en duurzaamheid. We hebben daarom de ambitie gesteld waarbij Zuid-Limburg in 2030 een toekomstbestendige bestemming is, waarin:

- toerisme blijft bijdragen aan duurzame economische structuurversterking van de regio;
- kwalitatieve groei boven kwantitatieve groei gaat;

- landschappelijke en stedelijke kwaliteiten elkaar versterken;
- de vrijetijdseconomie helpt om natuur en landschap te ontwikkelen;
- inwoners en gasten heel Zuid-Limburg kunnen beleven.

We willen dat onze gasten en bewoners geraakt worden door de bijzondere verhalen van Zuid-Limburg, zich daarmee verbonden voelen en Zuid-Limburg écht beleven.

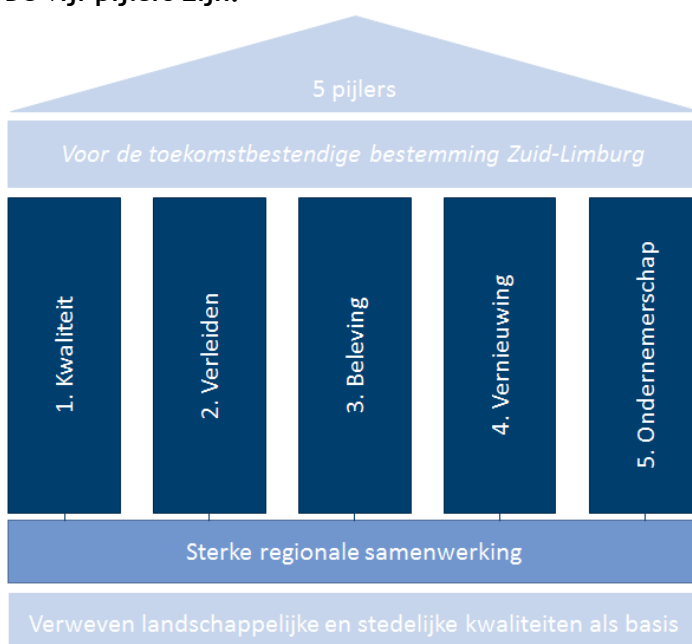
Om toekomstbestendig te kunnen zijn, moet Zuid-Limburg zich duurzaam ontwikkelen: met aandacht en balans voor en tussen mens, milieu én economie. In de realisatie van deze ambities, zijn de volgende uitgangspunten daarom belangrijk:

- Vrijetijdseconomie is geen doel op zich, maar een middel waarmee we werken aan Zuid-Limburg als een fijne regio om in te wonen, werken, verblijven en recreëren. De vrijetijdseconomie draagt bij aan de werkgelegenheid, een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en inwoners, de leefbaarheid, het voorzieningenniveau en de kwaliteit van de leefomgeving en de instandhouding, beleefbaarheid en ontwikkeling van het landschap, erfgoed en cultuur.
- De bestemming Zuid-Limburg is een complex samenspel van aanbieders en ervaringen. Ondernemers en mensen die werken in de leisuresector, natuurorganisaties, de culturele sector, bewoners, overheden en vele anderen hebben invloed op de uiteindelijke beleving van de toerist en recreant.
- Naast de promotie en marketing van een bestemming (wat voor Zuid-Limburg belegd is bij Visit Zuid-Limburg en Maastricht Marketing), richten we ons op het gericht versterken van het toeristisch-recreatieve product zelf: regionaal, samen met de sector.
- Duurzaam toerisme als voorwaarde en kans. Toerisme en recreatie met respect voor mens, milieu en economie, is een voorwaarde om als sector op de lange termijn levensvatbaar te blijven.

Strategie voor realisatie van de ambitie

De strategie voor de realisatie van onze ambitie is opgebouwd uit 5 pijlers. Een belangrijke voorwaarde voor de realisatie van die pijlers is een sterke regionale samenwerking in de vrijetijdseconomie. Een toekomstbestendige bestemming Zuid-Limburg kan alleen gerealiseerd worden met een sector brede samenwerking in het netwerk vrijetijdseconomie: de 16 gemeenten en provincie, ondernemers, bewoners en maatschappelijk middenveld.

De vijf pijlers zijn:

1. Kwaliteit

De focus ligt op groei in kwaliteit. Dit betekent:

- Wederkerigheid creëren tussen het landschap en de vrijetijdssector: het landschap heeft baat bij een sterke sector, de sector heeft baat bij een mooi landschap.
- Het behouden en verbeteren van de Zuid-Limburgse kernkwaliteiten: combinatie van stedelijke en landschappelijke kwaliteiten, met de landschap als belangrijkste drager voor de vrijetijdseconomie.
- Benutten van de potentie die onder andere Maastricht biedt voor het zakelijk toerisme.
- Verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsaccommodaties en dagrecreatieve voorzieningen en zorgen voor een betere match tussen vraag en aanbod.
- Goed meewegen van het belang van de vrijetijdseconomie in belangrijke keuzes in andere domeinen.

2. Verleiden

We willen inwoners en gasten laten zien dat Zuid-Limburg over de gehele breedte veel moois te bieden heeft. We verleiden recreanten en gasten om onontdekte parels te ontdekken en bezoekers te verleiden om langer te blijven en vaker terug te komen. Daarmee willen we geheel Zuid-Limburg laten profiteren van de positieve effecten van de vrijetijdseconomie en daarmee een te hoge recreatieve druk op toplocaties voorkomen.

3. Beleving van Zuid-Limburgse Grote Verhalen

We willen inzetten op het ontwikkelen, ontsluiten en promoten van de belangrijkste Zuid-Limburgse verhalen. Hiermee komen de toeristisch-recreatieve kernkwaliteiten van Zuid-Limburg beter naar voren, worden alle deelbestemmingen betrokken, komen lokaal erfgoed en lokale cultuur beter tot hun recht en wordt het voor ondernemers gemakkelijker om gezamenlijk hun producten gericht te vermarkten.

4. Duurzame vernieuwing

Om nieuwe doelgroepen aan te (blijven) trekken en economisch vitaal te blijven is continue vernieuwing van het toeristisch-recreatief product noodzakelijk. Dit betekent vestiging van nieuwe en ontwikkeling van bestaande attracties en bezienswaardigheden. Herontwikkeling en transformatie van verblijfsaccommodaties en ontwikkeling van verblijfsrecreatie wanneer dat bijdraagt aan een betere balans tussen vraag en aanbod.

5. Ondernemerschap en innovatie

Het stimuleren van innovatie binnen de sector en cross-overs erbuiten, thema- en doelgroepgericht werken en verbinden van streekidentiteit aan ondernemers(chap).

5. Samenwerking

Participatie tot heden

Gedurende het gehele proces zijn verschillende stakeholders (Koninklijke Horeca Nederland, Recron, LLTB, Visit Zuid-Limburg, Maastricht Marketing) betrokken geweest. Ook hebben een aantal bijeenkomsten met ondernemers plaats gevonden voor het opstellen van de Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg, daarnaast zijn de bewonersonderzoeken van de Provincie Limburg en een aantal gemeenten (Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Maastricht, Meerssen, Vaals, Valkenburg a/d Geul) in 2018/2019 input geweest voor deze visie.

De gemeenteraad is in juli 2019 geïnformeerd via een raadsinformatiebrief en in het najaar van 2019 hebben op 30 september, 9 oktober en 27 november regionale raadsinformatiebijeenkomsten plaats gevonden om het discussiestuk Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg te bespreken. Op basis van de opbrengst uit deze bijeenkomsten is toegewerkt naar de nu voorliggende Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg.

6. Aanbestedingen

N.V.T.

7. Duurzaamheid

Een van de uitgangspunten voor deze visie is duurzaam toerisme als voorwaarde en kans. Toerisme en recreatie met respect voor mens, milieu en economie, is een voorwaarde om als sector op de lange termijn levensvatbaar te blijven.

8. Financiën

Na vaststelling van de Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg door de Zuid-Limburgse gemeenteraden zal verdere concretisering van de uitvoering plaats gaan vinden. De voor uw raad relevante projecten en bijbehorende noodzakelijke middelen zullen te zijner tijd aan uw raad worden voorgelegd.

9. Communicatie

Alle communicatie verloopt via de gemeente Sittard-Geleen van waaruit ook het project geleid is. Naar aanleiding van de raadsbesluiten zal medio juni de Visie Vrijetijdseconomie worden aangeboden aan gedeputeerde staten.

10. Afwegingen en Advies

Wij adviseren u de Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg, waarin is verwoord hoe de 16 Zuid-Limburgse gemeenten gezamenlijk willen werken aan een toekomstbestendige toeristisch-recreatieve bestemming Zuid-Limburg, vast te stellen.

11. Bijlagen

- Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg

Het college van burgemeester en wethouders van Valkenburg aan de Geul,

mr. G.S. Reehuis
algemeen directeur/gemeentesecretaris

dr. J.J. Schrijen
burgemeester

De raad van de gemeente Valkenburg aan de Geul,

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders de dato 3 maart 2020;

Gehoord de raadsadviescommissie Economie Financiën Toerisme en Recreatie de dato 18 maart 2020.

B e s l u i t :

- De Visie Vrijtijdseconomie Zuid-Limburg, waarin is verwoord hoe de 16 Zuid-Limburgse gemeenten gezamenlijk willen werken aan een toekomstbestendige toeristisch-recreatieve bestemming Zuid-Limburg, vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van (*datum volledig invullen*).

De raad voornoemd,

mr. J.W.L. Pluijmen,
griffier

dr. J.J. Schrijen,
voorzitter